

קצת מזל: איך משפרים את מזל החיים?

האם אסטרולוגיה היא מדע? האם תורת המזלות היא אמת ברת השפעה או אחיזת עיניים? האם לכל אדם נגזר מסלול חיים ואז אין טעם להשקיע בתחומים מסוימים? האם יש זמנים טובים להתחלה חדשה וזמנים מסוכנים שאינם טובים וכיוצא בזה?

ב"ה | פרשת שופטים | תשפ"ג

תובע בבית דין רבני? האם ההשקפה היהודית היא שגרמי השמים משפיעים על המתרחש בעולם או שהכול הונאה?

כמובן, חשוב להדגיש, שהשאלה היא **עקרונית ולא על האסטרולוגים של ימינו**. יתכן שאסטרולוגים בימינו אינם בקיאים בסודות המקצוע ואין סיבה רצינית להקשיב להם. השאלה היא יסודית: האם אסטרולוגיה היא מדע? האם תורת המזלות היא אמת ברת השפעה או אחיזת עיניים? האם לכל אדם נגזר מסלול חיים ואז אין טעם להשקיע בתחומים מסוימים? האם יש זמנים טובים להתחלה חדשה וזמנים מסוכנים שאינם טובים וכיוצא בזה?

אנו רוצים לפתח היום משנה מרתקת: חכמים ופרשנים רבים סברו שאסטרולוגיה היא **אמת**. ספרי חז"ל ואפילו **הכרעת ההלכה** מלאה מקורות של התחשבות עם המזל. חז"ל טוענים **שהמציאות עצמה** מוכיחה שיש מזל, שהרי יש אנשים שהולך להם בחיים ואנשים שלא הולך להם כלום. אנשים שמסובכים בהצלחה ואחרים שמסובכים בעצב ח"ו. לכל אדם יש **גורל שנקבע מראש** והקלפים שלו הם בסך הכול לשחק בתוך המעגל הזה. (ראו בדיחות טובות בהערה¹

בערב האחרון של שנת 1996, התקיימה בתכנית 'פופוליטיקה' בטלוויזיה, רצועה לסיכום השנה. אסטרולוג בשם אליצור קדושי, הוזמן לתת תחזית אסטרולוגית לשנה הבאה: מי הולך להרוויח כסף? מי עומד למצוא אהבה ולהקים משפחה? ולמי עומדת להיות שנה מאתגרת בעבודה? לפתע קם טומי לפיד, מנחה התכנית, והתנפל על קדושי בטענות שהוא נוכל כמו כל האסטרולוגים. אין קשר בין תנועת גרמי השמים לסיכויים בעולם הזה והוא עוד שרלטן אווז עיניים.

קדושי ההמום תבע את לפיד בתביעת נזיקין על סך 260,000 שקל. הוא מזמין אותו לתכנית על תקן מומחה ומטיח בו שהוא שקרן?! בית המשפט הקשיב לטענות, ולמעשה לא נכנס לשאלה על אמתותה של האסטרולוגיה, אלא הסתפק בקביעה שאדם נוכל הוא מי שיוודע שהוא משקר ומתכוון להונות את הבריות, אבל אסטרולוג עשוי להאמין בשיטה שלו. לפיד חויב 20,000 שקל בעוון לשון הרע.

כאן עולה שאלה מעניינת: מה הייתה ההכרעה אילו קדושי היה

1 **בדיחות**: גולדמן השתתף בהימורים על מרוץ סוסים. הוא הימר על הסוס הנכון שינצח וגרף סכום ענק. פישמן, החבר שלו, היה המום איך ידע לזהות את הסוס הנכון? "תראה, ענה גולדמן, בלילה חלמתי על סוס מעופף באוויר וסביבו ריצדו שבע ספרות של שבע. עשיתי 7 כפול 7 והימרתי על סוס מספר 48".

"רגע", אומר פישמן, "שבע כפול שבע זה 49 ולא 48"? "בסדר, עונה גולדמן, אתה תמשיך להצטיין במתמטיקה ואני אמשיך לזכות בהימורים..."

2. מנהל צעיר עושה חפיפה עם מנהל וותיק. הוותיק אומר: "אלמד אותך איך בוחרים מועמד לראיון עבודה. אתה לוקח את שלושים קורות החיים בראש הערמה ומזמינם לראיון ואת כל ה-700 הנותרים משליך לפח.

"רגע", שאל הצעיר, "אבל אולי הטובים נמצאים בין ה-700 למטה"? "אולי", עונה המבוגר, "אבל אנחנו לא צריכים אנשים בלי מזל..."

3. דונלד טראמפ נכנס לביקור פתע באחד המפעלים שלו. הוא עולה למשרד הראשי בקומה השביעית ומביט על המסכים שצופים על כל הקורה בקומות הייצור. הוא רואה עובד בקומה השלישית מתגרר על הקיר בחוסר מעש. טראמפ מאבד עשתונות, יורד בריצה לאולם הייצור, תופש את העובד וצועק: "כמה את מרוויח בחודש"? - "3000 דולר". טראמפ מוציא מהכיס ערימת שטרות, סופר 3000 ואומר: "לך מכאן ואל תחזור יותר".

בגלגל המזלות, המפגש מקריין אנרגיה מסוימת. למשל, אדם שנולד ביום ובשעה בהם השמש נמצאת במיקום מזל שור – אופיו הוא אחד, ואדם שנולד ביום ובשעה שהירח נמצא במזל עקרב – אופיו הוא אחר.

הנה עיקרון אסטרולוגי לדוגמה בדברי רש"י:

רש"י שבת קכט,ב: סדר השעות כשנתלו המאורות והמזלות (כליל יום ד' בבריאת העולם) הוא 'שצ"מ חנכ"ל': שעה ראשונה של ד' שימש שבתאי, ובשניה צדק, ואחריו מאדים, ואחריו חמה, ואחריו נוגה, ואחריו כוכב, ואחריו לבנה. נמצאו ז' המזלות לז' השעות וחוזרים חלילה לעולם בסדר זה.

כליל רביעי לבריאת העולם נתלו המאורות ברקיע, לפי סדר "שצ"מ חנכ"ל". הכוכב הראשון היה שבתאי ואחריו בכל שעה מתחלף הכוכב לפי הסדר. אחרי שבע שעות הם חוזרים ומאירים מהתחלה לפי אותו הסדר. בהתאם לכך נוצרת השפעה למטה והדבר גורר מסקנות מעשיות. כמו שאומרת הגמרא שם שלא מקיזים דם ביום שלישי בשבוע. משום שבשעה שמינית, מאיר מזל מאדים בשעה זוגית, ושניהם מסוכנים: מאדים אחראי על החרב והפורענות, ושעה זוגית היא רשות לשדים לפעול.

הזהר מסביר את המילה "מזל", מלשון "נוזל". ההשפעה מגרמי השמים נוזלת למטה (זהר א קטו,א): "פרי מעשיו של הקב"ה הוא מאותו נהר ששופע ויוצא מעדן, והוא המזל שכל הברכות הטובות וגשמי ברכה נוזלים ממנו להשקות את הגן, שהוא מזל ומשקה מלמעלה למטה".

כאן, כאמור, אוסרת התורה לשאול באסטרולוגיה ולקבל החלטות בהתאם להשפעת המזלות. הסיבה: "תמים תהיה עם ה'" וברש"י: "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות".

תמים כמו **פשוט וחלק** ('נאיבי'). ובקיצור: תפסיק לחפש צרות מתחת האדמה ואת הרע שבתוך הטוב. תאמין בטוב, תצפה לטוב ותחשוב טוב יהיה טוב³. (בדומה לכך מספרת הגמרא על גוי כותי, ששאל את רבא כיצד מיהרנו להכריז 'נעשה ונשמע' ולא דרשנו לקרוא קודם את האותיות הקטנות של החוזה? רבא ענה: "תומת ישרים תנחם". הלכנו עמו בתמימות וסמכנו עליו).

פירוש נוסף: הרמב"ן מפרש את המילה "תמים", מלשון "שלם". כמו הקרבן שצריך להיות שלם בלי מום, כך יהודי צריך להיות שלם באמונתו בקב"ה. הוא **היחיד בעל היכולת והכוח** ולא המזלות. כך גם מפרש הרמב"ן בבראשית את הציור לאברהם אבינו "התהלך לפני והיה תמים": צא מאצטגנינות שלך, שאמרו

ובכל זאת וכאן מגיעה ההפתעה: התורה אוסרת **באיסור חמור** התייעצות עם אסטרולוגים ומומחי שמים. שכן אצל יהודי, המזל הוא רק המלצה. הוא **הזמנה לעבודה ושינוי**. הוא נקודת התחלה וקשר קפיצה ממנו מתחילים את תיקון העולם הפרטי שלנו.

כך שתשובת חז"ל לטומי לפיד (לפי הגישות דלקמן) היא: אסטרולוגיה בעיקרה היא אמת, אבל היא אינה שייכת לנו. **היא לא שקה, כמו שהיא לא רלוונטית**.

בפתחו של חודש אלול, אין מסר חשוב ומעורר: הרבה יותר ממה שהשמים גוזרים עלינו, אנו יכולים כביכול לגזור עליהם. יהודי קיבל את המפתחות לפעול ולהיאבק ולשנות מזלו לטובה ולברכה.

ב. פרשת "שופטים", מתייחסת בהרחבה לעיסוק במיסטיקה. התורה אוסרת עיסוק בגורמים רוחניים שמעבר לטבע, כמו כישוף, שאלה באוב וידעוני, אלא להיות תמים עם ה'. יהודי לא חוקר בנסתרות ובמופלא ממנו, אלא פונה לה'. אחד התחומים האסורים הוא "מעונן", המתכנן חייו לפי "עונות השנה".

1. דברים יח: לא ימצא כך מעביר בנו ובתו באש, קסם קסמים, מעונן, ומנחש.

רמב"ם עבודת כוכבים יא: מעונן אלו נותני עתים (מלשון עונות השנה) שאומרים באצטגנינות: יום פלוני טוב, יום פלוני רע, יום פלוני ראוי לעשות בו מלאכה פלונית, שנה פלונית או חדש פלוני רע לדבר פלוני ... וכל העושה מפני האצטגנינות וכיון מלאכתו או הליכתו באותו העת שקבעו הוברי שמים – הרי זה לוקה.

"עונות", שמוכרת היום בשם "אסטרולוגיה", פירושה, **"תורת הכוכבים"**. "אסטרו" הוא כוכב ו"לוגיה" היא תורה. גרמי השמים מורכבים מכמה שכבות וגלגלים: השמש, הירח, שבעת כוכבי הלכת (שבתאי, צדק, מאדים, חמה, נוגה, כוכב ולבנה), וגלגל המזלות (שהם חלוקה של מפת השמים לשנים עשר אזורים, כמו "טלה, שור, תאומים וכו'"). התפישה האסטרולוגית גורסת שכל אחד מהגורמים הללו מאיר בחלל העולם בשעה וביום מסוים ויוצר השפעה בדמותו.

גם המפגש בין גרמי השמים עצמם יוצר שפע ספציפי. לכן כאשר השמש, הירח או שבעת כוכבי הלכת עומדים על גבי מיקום מסוים

הוא פונה אל מנהל העבודה בזעם: "מה התפקיד של הבטלן הזה? מהו עושה כאן?" – "אה, זה השליח של הפיצה שהביא ארוחת צהריים והמתין לקבל טיפ...".

2 בכל שנה מתקיימת הגרלת לוטו ענקית בספרד בשם el gordo, 'ההגרלה השמנה'. בפברואר 2012 קנו תושבי הכפר Sodeto כרטיס לוטו ביחד והוא זכה ב**950 מיליון דולר**. הסכום הגרנדיוזי חולק בין 70 משפחות הכפר וכל אחת זכתה בשלוש עשרה וחצי מיליון דולר. אלא שבמהלך החגיגה התגלתה מבוכה: אנשי העמותה שמכרו את הכרטיסים, שכחו לדפוק על דלת אחד התושבים וכך כל התושבים זכו למעט אחד...

3 ה' **רועי**: סוחרי העיירה ליובאוויטש באו בטרנויה אל האדמו"ר המהר"ש: הם מתפרנסים מאורחים שבאים לבקר את הרבי ואולם הרבי מרבה לנסוע מחוץ לעיר ופרנסתם מתעטט. השיב הרבי: נאמר 'ה' **רועי**, ה' רועה הצאן שלנו ומימי לא שמעתי את הפרה דואגת מאין תשיג אבוס לאכילה. היא סומכת על הרפתן כי ידאג לה...

שלא תזכה לילדים, אלא תאמין שאני היחידי ובעל הכוח והיכולת ומשנה מזלך לטוב.

וכאן עולה התמיהה הגדולה: למה? מה הבעיה? איזה עיקרון סותר להתייעצות עם אסטרולוג? למה מותר לשאול רופא כמה זמן נותר לחיות (לאויש"ט) ולקבל חוות דעת מיועץ השקעות איזה אזור טוב להשקעה, אבל אסור לשאול אסטרולוג איזה יום טוב להשקעה ובאיזה תחום נועדתי להצליח?

הרמב"ם פותר את הבעיה בנחרצות ובחריפות:

2. רמב"ם עבודת כוכבים יא: ודברים האלו כולן דברי שקר וכזב הן והטעו בהן עובדי עבודה זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שיינהו אחריהן.

אגרת הרמב"ם לחכמי מרשילייא בצרפת: ואני יודע שתמצאו דברי יחידים מחכמי האמת בתלמוד ... שאמרו שבעת תולדתו של אדם גרמו הכוכבים כך וכך, אל יקשה בעיניכם, שאין ראוי להניח דברים של דעת שכבר נתאמרו תו הראיות [שאינם נכונים] ויתלה בדברי יחיד מן החכמים, שאפשר שיש בדברים **רמז** או אמרם **לפי שעה** [עבור המון העם].

איסור העיסוק באסטרולוגיה היא איסור להיות **טיפש** וליפול במלכודת של שרלטנות. אין שום השפעה של גרמי השמים על האדם, אין כלום כי לא היה כלום.

אבל, כמובן, דברי הרמב"ם הם קיצוניים ויוצאים מן השורה. הרמב"ם מציין בעצמו באגרת לחכמי צרפת, שדבריו סותרים עשרות מאמרי חז"ל שהכירו את חוכמת האסטרולוגיה ואף התחשבו בה. לקמן נעתיק כמה דוגמאות מתוך רבות. ראשית, הגמרא מוכיחה שיש מזל מתוך **המציאות**. עובדה היא ששני אנשים שווים בצדקותם, אחד חייו רצופים אושר ושני רצופי סבל.

מועד קטן כח: אמר רבא: חיי, בני ומזוני [אריכות ימים, יל-דים ופרנסה] לא בזכותא [מעשי האדם] תליא מילתא, אלא **במזל תליא מילתא**. שהרי רבה ורב חסדא שניהם חכמים צדיקים היו, זה מתפלל ויורד גשם וזה מתפלל ויורד גשם [היינו שניהם מלאי זכויות] ובכל זאת רב חסדא חי 92 שנים ורבה חי 40. אצל רב חסדא שיש חתונות ואצל רבה שישם אירועי שכול. אצל רב חסדא מאכילים לחם סולת לכלבים ואצל רבה אין כדי לתת לבני האדם לחם שעורים.

עוצמת המזל היא כה חריפה, עד שאפילו הקב"ה אינו יכול לשנות אותה מבלי להפוך את העולם ולברוא את האדם מחדש במזל אחר. הנה סיפור מבהיל:

תענית כה,א: רבי אלעזר בן פדת היה דחוק בפרנסתו מאור. הקיז דם ולא היה לו לאכול אחרי ההקזה, מצא שום והניחו בפיו, התעלף בחולשתו ונדרם. באו חכמים לבקרו וראוהו בוכה ואחר כך מחיך, ויוצא ניצוץ אש ממצחו. כשהתעורר ושאלוהו לפשר העניין, אמר: הקב"ה ישב עמי ושאלתי עד

מתי אצטער בעניות בעולם הזה? אמר לי: אלעזר בני, רצור נך שאהפוך את העולם מתחילתו (מהרש"א: אמית ואלך אותך מחדש) בשעה ומזל של מזון ברווח? ! שאלתי לפניו: האם חייתי כבר את רוב חיי או לא? ענה שחייתי את רוב חיי, ואמרתי שאם כן לא נוח לי להפוך הכול מחדש.

יתירה מכך: המזל קובע **הלכה למעשה** ואנו **עושים** או **נמנעים לעשות פעולות הלכתיות** בגלל השפעת גרמי השמים. כמה דוגמאות: אחד המשפטים השגורים בעולמו של היהודי הוא **"מזל טוב"** ו**"מזל וברכה"**. כלומר, ברכה שיאיר המזל ונזכה לטוב שלמעלה מטעם ודעת. עוד זאת: רק עכשיו יצאנו מחדש אב ש'מזלו רע', לעומת חודש אדר ש'מזלו טוב'.

תענית כט,ב: בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי, ליש-תמיט מיניה באב דריע מזליה ולימצי נפשיה באדר דבריא מזליה.

המקור החשוב למעלת "יום ההולדת" הוא בדברי התלמוד הירושלמי, שביום ההולדת **מזלו גובר**.

תלמוד ירושלמי ר"ה: עמלק היה מתעסק בכשפים ומה היה עושה? היה מעמיד חיילים ביום ההולדת שלהם, משום **שלא במהרה אדם נופל ביום ההולדת** שאז **המזל השולט ביום ההוא** - עוזר.

עוד מקורות:

רמ"א תקפג,ב וט"ז שם: מי שישן בראש השנה - מזלו יישן כל השנה.

שו"ע רבינו הזקן רעא,ג: יש נזהרים שלא לקדש בשעה ראשונה של הלילה (שעה שביעית אחר חצות היום, שבימי הקיץ אז חוזרים מבית הכנסת) ... לפי שבשעה הראשונה הוא מזל מאדים וסמא"ל מושל עליו.

אם כן, אנו מבולבלים: למה אוסרת התורה להתעסק עם מזל? ואיך כן מתחשבים בו להלכה?

ג. הגמרא אומרת משפט מפורסם, שמעניק קצה ראשון של ביאור:

3. שבת קנו,א: אמר רבי יוחנן אין מזל לישראל.

כלומר: יש בוודאי מזל שמשפיע ומקרין לעולם, ולכן המזל מסוכן לגוי ואסור לו לפעול במה שמנוגד למזל. אבל "אין מזל לישראל" ולישראל אסור לחשוש מהמזל.

הרמ"א יוצר עוד הבחנת ביניים ברוח זו:

רמ"א יורה דעה סימן קעט: במה שאדם יודע שהוא כנגד המזל – לא יעשה ולא יסמוך על הנס, אלא שאין לחקור אחר זה משום תמים תהיה.

אנו עומדים בפתחו של חודש אלול והוא האנטי-תזה לתפישת ה"מעוננים". אומר הקב"ה לישראל: אני נותן לכם ארבעים יום בהם תשובו בתשובה וכך תשנו את גורל השנה הבאה. לא אני אקבע את עתידכם בצורה שרירותית, אלא אתם תקבעו לפי המשמעות שתיצקו לחייכם. זה עומק התפישה של "אין מזל לישראל". כלומר: אצל יהודי, המזל **גמיש**, הוא **קריאה לעשייה**. כי יהודי הוא בן של מלך, הוא קשור עם יוצר הטבע ולכן אם רק ירצה וישפר את מעשיו – יוכל לשנות גורלו מהקצה אל הקצה.

הגמרא עצמה מספרת שם כמה סיפורים להוכיח את הרעיון הנ"ל: **יש מזל אך הוא גמיש**. הנה שני סיפורים: לשמואל, האמורא הבבלי, היה ידיד בשם אבלט שהיה אסטרולוג דגול. פעם עמדו ביציאה מהעיר וראו חוטבי עצים יוצאים לעבודתם. אבלט הצביע על יהודי אחד ואמר שהוא לא ישוב מהעבודה. הוא צפוי למות בשדה. שמואל הגיב שזה לא בטוח. בערב חוטבי העצים שבו וגם אותו אחד היה ביניהם. אבלט נדהם, הוא מעולם לא טעה בתחזיות שלו. שמואל ניגש אל אותו חוטב ושאל איזה מעשה טוב עשה?

הלה סיפר כי חברות החוטבים חיה באחוזה. כל אחד מביא לחם מהבית, הם זורקים אותו לסל גדול ואחר כך עובר אחד עם הסל ומחלק לכולם בשווה. ככה מתגברים על ימים קשים בהם אין לאחד יותר מדי אוכל להביא מהבית. היום, הוא סיפר, היה תורי לעבור עם הסל והבחנתי כי אחד החברים לא שם כלום בפנים. כנראה ביתו היה ריק. לא אמרתי כלום והוצאתי עוד מהתיק שלי והנחתי במקומו. קם שמואל וצעק: "עכשיו הכול כרוה, צדקה תציל ממוות".

עוד מספרת הגמרא על בתו של רבי עקיבא, שניצלה ממוות ביום חופתה בעקבות שנתנה צדקה לעני.

בהערה⁴ הובא סיפור – שהוא אולי המרטיט ששמעתי בחיי – המוכיח את שורשו העילאי של האדם.

אם כן, הציווי "תמים תהיה עם ה' אלוך" הוא קריאה: תדע מי

בעיקרו של דבר, המזל משפיע ומעצב את הבריאה ולכן במה שיוודעים שהמזל מסוכן, כמו חודש אב ושעה שמאיר בה מזל מאדים – לא יעשה ויסמוך על הנס. אבל בכל זאת, לא הופכים את המזל לנושא חשוב ולא מתעמקים וחוקרים בו. מה מונח כאן? מה מהות הדברים?

אנו רוצים לצעוד בשיטת הרמב"ן בפרשתנו (יח,יג) והדברים עולים בקנה אחד עם ביאור רחב ונפלא, שמאריך בו הרבי בליקוטי שיחות חלק טו עמודים 10-12 ורומז לו בקצרה בכמה מקומות באג"ק.

יהודי לא מתעסק עם מזל, כי יהודי **מעצב** את המזל שלו. הוא לא מחפש פתרונות בעולם אפל ושרירותי בין הכוכבים, אלא יודע שהכול תלוי במעשיו ובקשר שלו עם רבש"ע.

חיים בעולם של אמונה אסטרולוגית, הם קיום בתוך עולם אפל, אכזרי, חסר רחמים וישועה. האדם אינו אלא סטטיסט בתוך גורל ומשפט שנקבע מראש. איזה טעם בחיים כאלו? איזה עתיד ותכלית להם? התורה קוראת לכך "תועבה", כי זה מנוגד לעצם השקפת חיינו, לפיה האדם הוא **שותף במעשה בראשית**. הוא אינו קורבן של השמים, אלא שותף ומעצב ביחד עם השמים.

תמורת זאת, מציעה התורה מסלול אחר: בוודאי שכל אדם נולד עם מזל ואופי, אבל המזל הוא רק נטייה, מגמה ונקודת התחלה. המזל הוא אבן הפינה עליה בונה האדם את חייו שלו ומכאן הבחירה לעצב את מזלו. ראשית, לכוון את אופיו הטבעי: האם ינצל את מידת הדין שבו (למשל), כדי ללסטם את הבריות חלילה או לשרת אותם בעבודתו כשוחט או מוהל, וכך יכוון אופיו לטובה. מעבר לכך, נתונה בידי הבחירה האם לשנות טבעו לחלוטין ובכך להחליף את מזלו לטובה.

4 לפני ארבע שנים בדיוק, בערב ראש השנה תש"פ, הוזמנתי להרצות בחברת "גאודע" באלעד, חברה שעוסקת בניהול מדידות במקרקעין. בסוף ההרצאה עמדה בצד אישה צעירה והמתנה. היא עיכבה אותי וסיפרה סיפור, כמותו לא שמעתי עוד. "השבוע חזרתי לעבודה אחרי שנתיים. לפני 24 חודשים גילו אצל הבן שלנו, אביאל, שהיה אז בן שנתיים וחצי, את המחלה הנוראה בדם. לוקמיה ל"ע. לקחתי חופשה ללא תשלום והתרכזתי בטיפול בו. במשך שנה לא יצאתי מבית הרפואה "שניידר", עברנו טיפולי כימותרפיה קשים והכיוון היה חיובי.

"לפתע התהפך שוב גלגל החיים: החלה נפחות בבטן התחתונה והרופאים לא הצליחו לזהות את הבעיה. הם הכניסו אותו שוב ושוב לחדר ניתוח, קילפו ופתחו את המקום, עד שהתברר כי חידק נדיר התיישב על המעי, ויש רק סוג אחד של אנטיביוטיקה שמטפל בו. אולם הילד פיתח עמידות לסוג האנטיביוטיקה הזה ואין דרך רפואית אחרת לטפל בו. הילד הלך ודעך, הורדם והונשם.

"צהריים אחד, קרא לי מנהל טיפול נמרץ ואמר כי הילד בקריסת מערכות. הכליות הפסיקו לעבוד וזה עניין של כמה שעות ל"ע. בכל זאת הוא מבקש את הסכמתנו לטיפול בלתי הפיך: לכתור את שתי הרגליים ל"ע ואולי זה יעצור את הנמק מאזור המעי.

"נהיה לי שחור והרהרתי ברעד שאם זה הסוף, למה לפגוע בו? לפחות להשיב אותו לאדמה שלם. אבל אולי זה הסיכוי האחרון שלו? שלחתי את בעלי להתייעץ עם רב חשוב בצפון הארץ, אבל אחרי שעה הוא התקשר מהדרך: 'הודיה, זה רק אני ואת. אנחנו צריכים לקחת על עצמנו שינוי משמעותי והקב"ה ישמע אותנו. אני אקבל על עצמי להוציא את האינטרנט מהבית, ואת תקבלי על עצמך ללבוש גרביים'.

"נכנסתי לטיפול נמרץ, לקחתי את היד של אביאל שהיה מורדם ומונשם, וצעקתי: 'ריבנו של עולם, אתה לא יכול לזרוק אותנו. אנחנו השותפים שלך, הבאנו אותו ביחד אתך ואנו לא מוותרים עליי. אני שמה רגליים תמורת רגליים: אני אכסה את הרגליים שלי ואתה תשמור על הרגליים שלו'. יצאתי מהחדר ואמרתי לרופא שאנו מסרבים לטיפול שהוא הציע.

"בלילה הילד עוד חי, בבוקר הילד עוד חי, ואז הופיע מלאך בשם ד"ר מיכאל גורביץ, בכיר במחלקת ההשתלות בבית הרפואה שניידר. אני קוראת לו 'מלאך', משום שזאת הפעם הראשונה שראיתי אותו. למרות שבמשך שנה שלמה הכרתי כל רופא ואחות, מעולם לא פגשתי בו. ד"ר גורביץ אמר שיש טיפול ניסיוני בארצות הברית, להניח תחבושות מסוימות על המקום הנגוע וזה מטפל בחיידק. הטיפול לא קיבל אישור של מנהל התרופות האמריקאי (FDA), אבל במצבו של הילד אין מה להפסיד. הסכמנו וד"ר גורביץ התמסר לילד במשך 4 שעות מדי יום. הכניס אותו לחדר ניתוח להניח את התחבושת ושוב לחדר ניתוח להחליף אותה בחדשה.

למכתבם בו שואלים למזלם. הנה כבר נאמר: "תמים תהיה עם ה' אלקיך" ואין ענין בדרישה למזל ולעמידות וכו' כי אם ללכת בדרך המלך, מלכו של עולם, היא דרך תורתו ומצותיה. זאת אומרת להתנהג בחיי היום יום בכל ענין ופרט מתאים לפי המבואר בשולחן ערוך וכיוצא בזה. ואז הובטחנו אשר 'אין מזל לישראל', ומקיים בורא העולם ומנהיגו על פי מה שכתוב: אם בחקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם וכו' ככל הברכות המנויות בפרשה.

בהערה⁵ הובאה העשרה חשובה בסוגיה זו.

ה. בהמשך ליסוד הדברים, נוכל לבאר כמה נקודות נפלאות: 1. **פשר השם "יצחק"**: הילד היהודי הראשון בעולם נקרא בשם "יצחק", משום ש"צחוק עשה לי אלוקים, כל השומע יצחק לי". כשהוא נולד היה צחוק גדול של התפעלות מהלידה בגיל מופלג כזה. והשאלה היא מה משמעות השם? למה לקרוא לילד בשם מצחק שמעורר צחוק?

עונה הרבי את יסוד היסודות (לקו"ש ג/783): זה תמצית תפקידו של היהודי. לעורר צחוק מכל הכללים, מהאמיתות ודפוסי המחשבה. יצחק הגיע לעולם בצורה כזו של כיפוף כללי הטבע, כי זה תפקידו: לעלות מעליהם עד בעל המזל. הגמרא אומרת (שבת שם) כי על פי כללי המזל, אברהם ושרה לא היו יכולים להוליד והקב"ה **שינה את הכללים**. אברהם נולד כשמוזל צדק היה במערב, שהוא מקום קה, ולכן לא היה יכול להוליד. הווי הקב"ה את מזל צדק למזרח, שהוא מקום חם וככה השתנה טבעו. זה כמוכן לא היה במקרה, אלא עצם מהותו ותפקידו של הלידה והילד היהודי הראשון.

ב. ידוע סיפורו של רבי אלעזר בן דורדיא, שחטא עם כל אישה חוטאת. פעם אמרה לו אחת בזלזול: אתה אבוד ולא תשוב לעולם. לשמוע ממנה זה היה פוגע ומהדהד והוא התעורר לשים לב לחטאיו. נעמד וצעק אל ההרים והגבעות שיבקשו עליו רחמים וסירבו. פנה אל השמים והארץ שיבקשו עליו רחמים וסירבו. קרא אל הכוכבים והמזלות שיבקשו עליו רחמים וסירבו. אמר: אין הדבר תלוי אלא בי וגעה בבכי עד שיצאה נשמתו.

אתה ומאיפה באת. אתה קיבלת תורה שעולה ומטפסת מעבר למזל ומה לך להתעסק עם קריטריונים שנכתבו עבור המון העם? נתאר נסיך שצריך להשיג תקציב מהעירייה ומתחנף אל הפקידים. זה מגוחך, זה טוב בשביל אחרון העם, אבל אתה בן של מלך, לך לאביך והוא יכתוב מחדש את הכללים עבורך.

תוכן מליקוטי שיחות טו/12-10: דברי חז"ל (שבת קנו) אשר 'מי שנולד ביום זה יהיה בטבע זה וכו'', אין כוונתם שהמזל פועל באופן הכרחי על הנהגת האדם, שהרי 'רשות לכל אדם נתונה להיות צדיק או להיפך', אלא שהמזל פועל 'נטייה קצת' לדבר מסוים, אבל על ידי יגיעה ביכולתו לה-תגבר בהנהגתו על טבעו ואפילו להפכו.

לכן אמרו חז"ל (סוכה כט,א) שבזמן שישראל עושים רצונו של מקום אין מתיראים מאותות השמים, ורק עובדי כוכבים יחתו מהמה. כי אף שגם עובדי כוכבים יכולים להתגבר על נטיותיהם הטבעיות, אבל כיון שהם תלויים בהנהגת הטבע, צריכים להשתדלות ויגיעה כדי לבטל את הנטיות שמצד הטבע. אבל יהודים, בשעה שישנה הוספה בעבודת ה', עושים רצונו של מקום, הם מתייראים מעל הגבלות הטבע ואין מתיראים מכל אלו.

בכך, אפשר אולי ליישב את השאלה הנוספת ששאלנו: מה ההבדל בין אסטרוולוג לרופא? למה אסטרוולוג הוא סתירה לתפישת הבחירה ואילו רופא ויועץ השקעות לא? ההבדל ברור לענ"ד: רופא נתפס לכתחילה רק **כהמלצה**. הוא אדם שכוחו מוגבל. תמיד יכול לבוא אדם אחר ולחלוק על הרופא או להמציא תרופה חדשה שתפתור את חששו של הראשון. לעומת זאת, העיסוק במזלות הוא היצמדות ל**כוח מוחלט** שהופך את האדם לסטטיסט ותולה אותו בכוחות אפלים וחסרי רחמים. זאת סתירה מוחלטת לייעודו של האדם כשותף במעשה בראשית.

המסקנה המעשית לחודשי השנה בכלל ולחודש אלול בפרט:

אגרות קודש הרבי מליובאוויטש יח עמוד רה: במענה

"אחרי שלושה שבועות, הכליות חזרו לעבוד. בהמשך ספירות הדם חזרו לעלות, עד שיצאנו מטיפול נמרץ למחלקה. כשהאלונקאי גרר את המיטה החוצה, הרמתי את ידו של הילד לנשק את המזוזה. הרופאה האונקולוגית מוחה דמעה ואמרה: 'תני לו לנשק את המזוזה, הוא חוזר מהמתים...'. השבוע ירד הילד בפעם הראשונה מהמיטה ועמד על הרגליים - ואני שבתי לעבודה ושמעתי את הדרשה שלך בערב ראש השנה..."

5 עולה שאלה קשה על סיפורו של רבי אלעזר בן פדת (שהובא לעיל): למה ענה הקב"ה שעליו לברוא העולם מחדש כדי לשנות טבעו ולא הועילה התפילה לשנות מזלו עכשיו? הרב דסלר בספר מכתב מאלוהיו כותב הבחנה מעניינת: "יש שחלקו הוא ענין מסוים בגילוי כבוד שמו יתברך, והעניות והעשירות ושאר הנסיבות והמצבים הם רק כלים לזה. ויש אשר העניות או העשירות הם מעצם חלקו בגילוי. למשל, מי שחלקו בתלמוד תורה, שנינו "כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר" ולהיפך (אבות ד, ט). היינו שאם ממלא תפקידו בשלמות יתכן ויתנו לו עוד כלים כדי שיוכל להמשיך בעבודתו, כענין "אוכל מפירותיהם בעולם הזה" שהפירות הם מתן כלים נוספים לאפשר לו להוסיף בעבודתו.

"והנה רבא שאמר בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא, הוא עצמו מעיד שהוא התפלל שיהיה חכם כרב הונא ונענה, ושיהיה עשיר כרב חסדא ונענה... (כי חלקו היה בלימוד תורה ולא בייסורים ולכן על ידי תפילה יכול לשנות התנאים הסביבתיים כמו עושר וחכמה). והיינו שכתבו התוספות שעל ידי זכות גדולה משתנה המזל.

אבל יש אשר חלקו בגילוי הוא להיות **עני ובעל יסורים**, כי חלקו הוא **קידוש השם של קבלת ייסורים באהבה**. לאדם כזה לא תועיל תפילה וכל זכות לשנות מזלו, ואפילו אם יתפלל בכל לבו בדביקות גמורה שיתנו לו עשירות או בריאות. וזהו שכתבו התוספות "אבל פעמים שאין המזל משתנה כהא דר' אלעזר בן פדת". ולזה התכוון רבא כשהעיד שרבה ורב חסדא שניהם צדיקים גמורים היו, שניהם התפללו על גשמים וירדו, אבל רב חסדא חי תשעים ושתים שנה ורבה רק ארבעים שנה וכו'". היינו כאשר זה **מעצם חלקו**."

כאן עולה השאלה על 'משלוח המכתבים' של רבי אלעזר: מה פתאום פונה אל ההרים והמזלות? למה אינו מתפלל מראש בעצמו? ישנו רעיון מקסים: הוא לא מבקש רחמים, ההיפך: הוא מבקש **לזרוק עליהם את האחריות**. הוא מתכוון **להאשים אותם במה שקרה לו**. הוא אומר: "הרים וגבעות בקשו עלי רחמים" והרים הם כמו "ההורים" אליהם אנו נושאים את העיניים. כמו שכתוב "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו" שהם האבות והאימהות. רבי אלעזר מתכוון לצעוק: הבית אשם. אבל ההורים עונים, נכון שכל אחד נולד עם נתוני פתיחה, אבל קיבלת בחירה להתגבר על הקשיים.

אחר כך מאשים את גזירות השמים במה שקרה לו. ואז מאשים את השמש והירח – כלומר את מזל הלידה שנולד בו. וכולם עונים לו: אין הדבר תלוי אלא בך.

יעזור הקב"ה שננצל את ימי אלול להתעורר ולהתמלא כוחות ונזכה כבר לגאולה פרטית בגשם וברוח, ומעל הכול, גאולה אמתית ושלמה לכלל ישראל בקרוב ממש.

נסיים במשל חד: ולדימיר היה איכר שהתגורר בעיירה המרוחקת נובוסיבירסק. פעם הזדמנה לו עסקה במוסקבה והיה עליו לראשונה בחייו לצאת מעירו ולנסוע לעיר הבירה. נרגש הגיע לתחנת הרכבת ועמד המום מול המכונה הענקית שיצאה ונכנסה לתחנה. הוא ניגש לכרטיסן ושאל איך עולים לרכבת? הלה הסביר שיש שלושה כרטיסים: למחלקה הראשונה והמרווחת בה יושבים העשירים. למחלקה השנייה בה נוסעים בצפיפות המון העם. ולמחלקה השלישית בה יש ספסלים ארוכים עליהם מניחים את המזוודות וגם בני אדם יכולים להידחק שם. ולדימיר הרהר שהוא נוסע לנסיעת עסקים ומותר לו לפרגן נסיעה נוחה. הוא שילם עבור הכרטיס היקר למחלקה הראשונה.

בכניסה לרכבת שאל מישוהו לאן הולכים? הלה היה פרוח שהתפלח לרכבת בלי כרטיס. הוא סימן לוולדימיר אחריו. הם צעדו עד הקרון האחרון, היכן שהניחו את המזוודות ונדחפו תחת הספסל. באמצע הנסיעה נכנס כרטיסן וראה את רגליו של ולדימיר בולטות החוצה. "צא החוצה גנב, איפה הכרטיס שלך?". ברעד הוציא את הכרטיס והכרטיסן הבחין במילים המאירות: "מחלקה ראשונה".

"למה אתה מסתתר כמו אביון אם שילמת כמו עשיר?". "כי זה מה שהוא עשה" והצביע על הפרחח. "טיפש, הוא גנב, אבל אתה **איש מכובד שיכול לנסוע במחלקה הראשונה ומה לך ללכת אחריו?**"

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il